

vrijednost, da je kanoti obilato gorsko vrelo, iz kojega teče životna snaga i za bližnjega našeg. Jer Bog je plan spasavanja rodu ljudskoga tako udesio, da se čovjek spasava po čovjeku.

M. V.

Opasnost od lošega štiva.

— Opasnost? Pa ne ćemo valjda čitati samo stvari kao što su „grof Borovački“ ili „Dobri Radojica i zločesti Ivica!“

— Čini se da ti savjest nije mirna, dok se bez razloga žestiš. Ti znaš, što nas uči kršćanska moralka i prirodni zakon u pogledu rdava štiva. Zar su tebi „grof Borovački“ i „Dobri Radojica“ jedini dokaz u prilog potpunoj slobodi u izboru štiva?

— Vi me omalovažujete! I moje se mišljenje osniva na razlozima.

— Da čujemo!

— Evo jedan: *dobio je sve znati, sve iskusiti.*

— Depokušaj iskusiti španjolsku ili vodenu bolest pa reumu, padavicu. . . Pametan si čovjek ne želi ovakova iskustva, kao što ni avijatičar ne će da upozna slasti okomita pada ni trgovac ugodnosti bankrota ni krotilac da okusi oštrinu tigrova zuba.

— Ali *meni loše štivo ne može da škodi.* Ja sam stalan u moralnim načelima.

— Da si čvrst u načelima, to znam; a da to ostaneš, baš i želim da polučim, i zato ti opet velim: nitko nije tako čvrst i stalan, da ne bi mogao posrnuti. . . Ti si učio psihologiju?

— I zaboravio!

— No valjda znaš onaj temeljni zakon psihologije o predodžbi i činu.

— Da predodžba izaziva čin?

— Eto. Po ovom prirodnom zakonu prizor opisani u knjizi ostaje ti u pameti pa te predodžbe nastoje da se pretvore u čin. To ti je kao da si bacio otrovnu klicu u podesno tlo: ona se razvija i pomalo rastvara organizam.

— Ali ja ću se tome oduprijeti!

— Bože daj, da to bude prije katastrofe! Pa i u slučaju, da izađeš čitav iz te suviše borbe, ostaje ti jedno veliko zlo — otrovana mašta! Vili katolik i čvrsti značaj Louis Veuillot u svojoj starosti priznao s bolju, da mu je pamćenje otrovala stanovita lektira mladosti.

Jesi li vidio na ratištu drveće uvenulo od otrovnih plinova?

— Nisam bio tamo.

— Ja sam vidio: tužna je to slika! Evo ovaka je mašta čovjeka, koji čitanjem ulazi u otrovanu atmosferu. Poznaš janačno velikoga katoličkog književnika, Francuza Paul Bourgeta. Čuj što

on veli: „Svak od nas, sade li u dubinu svoje savjesti, morat će priznati, da on danas ne bi bio sasvim onakav, kakav bi bio, da nije čitao te i te knjige.“ Tu ti, dragi moj prijatelju, vrijedi ona poznata: *Semper aliquid haeret: Uvijek ostane nešto.* To je doduše rečeno za navale proti Crkvi, no vrijedi i ovdje: uvijek ostane nešto otrova, pamti: uvijek!

— Što se tiče navala na Crkvu, tu se ja nimalo ne bojim. Nikakvi prigovori ne će pokolebati moga katoličkog uvjerenja.

— Ej dragane moj, drukčiji su umovi tako govorili. Pali su čvrsti, granati hrastovi, kojima je korjenje daleko sezalo. Izgubili su vjeru ljudi, koji su više godina proučavali vjerska pitanja negoli ti danas. Stoga nam veli Duh Sveti: *Tko stoji, neka pazi da ne pane!* Poznavao sam i ja mladih ljudi, vatrenih katolika kao i ti što si, pouzdavali su se u sebe, čitali sve i — nastradali. Ne pitaj ih, da li su stoga sretniji.

— Zar ne bi dobro bilo čitati protivničke spise, da ih mogu pobijati?

— Pusti tu brigu pozvanima. Gdje ćeš ti pobijati bezvjerce s ono malo, malo vjerskoga znanja, što si ga stekao u srednjoj školi?! Ti znaš jedva abecedu teologije i filozofije, pa zato najprije prioni da proučiš solidna katolička djela o vjerskim pitanjima, a u njima ćeš i onako naći odgovor na sve prigovore bezvjeraca, i to otvoreno i svestrano, jer se mi katolici ne trebamo bojati svijetla istine: nama je istina kćerka Božja, kako je to lijepo rekao bogoduhi Pijo IX: *Diligite veritatem, filiam Dei: Ljubite istinu, kćerku Božju!* — Da te nešto upitam?

— Dete!

— Čitaš li ti knjige o katoličkoj apologetici, dogmatici. . . ?

— ?!

— Vidiš! — Sad ću ti nešto prišapnuti: takovih katoličkih inteligenata ima u nas sva sila. Njima je preča literatura, politika, sociologija. . . od poznanja Krista Boga i svete Crkve njegove. Vrijeme je, da u tom krenemo na bolje.

— Istina je, što velite. Ne ću da sudim drugima, nego ću se sam prihvatiti toga zamašnoga posla, i onako ne znam, što bih radio u praznicima. Nego što se tiče literature, ne vidim, da je baš toliko zlo kadšto pročitati knjigu, u kojoj ima škakljivih stranica.

— Škakljivih, veliš? Recimo otvoreno — nepristojnih, ružnih, gadnih. Je li baš toliko zlo? Uprijaš se, to je sve. Jamačno si išao blatnom cestom, automobil naletio, nisi mogao da mu izmakneš pa te išarao blatom. (Drugim nije ni mogao!) Ti si se okrenuo za automobilom, grdio (možda i jako nelijepo!) šoferu, no on je već bio daleko pa te nije ni čuo; ti se međutim sagnuo i čistio mrlje. Ima ovakih pisaca: dodeš li im blizu, uprljat će te. Auto-

mobilu se možda nisi mogao da ugneš, no nitko te ne sili da se primakneš priljavu piscu. Blato možeš, bar kemikalijama, sasvim skinuti s odijela; neke se moralne mrlje ne dadu nikad više ukloniti.

— Priznajem, roman je XY smion, ali *ja ću samo malko okusiti*. . . *Čitat ću samo napola, letimke*.

— Uzmi onda i samo malko strihnina, ista je logika. Čitat ćeš samo napola, letimke? Zar se nisi ustavljao u ovakim slučajevima uprav na najopasnijim mjestima? Nisi li ih upravo tražio! Ne trebaš mi odgovarati! Napola čitati—to ti je napola opržiti se. Uostalom imamo riječ, koja neizmerno više teži od svih ljudskih dokaza: *Tko ljubi opasnost, u njoj i pogiba*.

— Ostat ću nezalica. Taj je kazališni komad u modi, ovaj je roman „dernier crie,“ svi o njemu govore!

— Neka ti odgovori strogi Bourdaloue: I Bog će vam jednog dana o tom govoriti; sretnih li vas, možete li onda odgovoriti, da ga niste čitali!

— Ja čitam samo zbog literature.

— Samo? Možda je priličnije istini — *i zbog literature*. No sad svejedno. Ne ću da raspredam o pitanju, kad se smije i pornografska „djela“ čitati; o tom ću progovoriti u članku o „Indexu“ —

— Baš bih rado o tom da što čujem!

— . . . o „Indexu,“ no već ti sada kažem, da samo zanimanje za literaturu ne opravdava čitanja bestidne „literature.“ Ja držim, da ti nadasve ljubiš Spasitelja, njega, u čiju ljubav ne možeš sumnjati, ta dokazao ti ju je na križu. I on kaže svakomu, i tebi: „Što koristi čovjeku da sav svijet dobije, a dušu svoju izgubi?“ A šta zapravo dobivaš čitajući blatnu knjigu? Možda literarnoga ukusa. A gubiš? Dušu!

Slab li si računđija. Daješ imutak za šaku — blata! Prestaje li blato biti blatom, ako se servira na srebrnoj tasi?

— Pa i drugi to čine!

— Nažalost i onaki, što hoće da se istaknu svojim katolištvom. To baš i jest žalosno, što se gubi ona stara kršćanska stidljivost, što se već ne zna onu svetog Pavla, koji govoreći o bludnosti veli: „Nec nominetur in vobis, nek se među vama i ne spominje!“

Bi li ti čitao ovake stvari, da stoji pred tobom Spasitelj Krist?

— Ne bi.

— I ja mislim. — Mladiću, stresi sa sebe te nedostojne okove. Uspravi se i ciljaj visoko! Veliko nek te zanosi i pokreće. Izadi iz te smradne i zagušljive atmosfere, ne gazi blata, već raširi krila i vini se put azurnoga neba!

M. V.